

«Είμαστε η μνήμη μας, ατομική και συλλογική»

Ο Ισίδωρος Ζουργός μιλάει για το νέο του μυθιστόρημα «Οι ρετσίνες του βασιλιά» και τη συγκυρία της καραντίνας

ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ

Με την «Απδονόπιτα» του 2008 ο δάσκαλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μπήκε – εκών άκων – στο στερέωμα των μπεστ σέλερ. Ακολούθησαν το επίσης πετυχημένο «Ανμώλια» (2011) και το «Λίγες και μία νύχτες», όλα από τις εκδόσεις Πατάκη. Μετά την έκδοση του τελευταίου του μυθιστορήματος «Οι ρετσίνες του βασιλιά», από τον ίδιο εκδοτικό οίκο, παραμένει από τους πιο πολυδιαβασμένους συγγραφείς. Στη συνέντευξη εφ' όλης της ύλης που ακολουθεί, μιλά για την τρέχουσα συγκυρία και το μυθιστόρημά του, που αναφέρεται στις απουσίες μιας ζωής και στην ανακαίνιση του κόσμου μέσα από το μαγικό φίλτρο της αγάπης.

Ποιους φόβους ενεργοποιεί, κατά τη γνώμη σας, η κρίση της πανδημίας και πώς βλέπετε το ζήτημα της ατομικής ευθύνης στον δημόσιο διάλογο;

Ο πιο σημαντικός φόβος που αναδύεται είναι η υπενθύμιση της θνητότητας μας. Τα τελευταία χρόνια η πρόοδος της ιατρικής μας έχει καλλιεργήσει προσδοκίες μακροβιότητας με αποτέλεσμα ένας άνθρωπος π.χ. 65 έως 70 χρονών να έχει μια διαφορετική αίσθηση της διαδρομής

της ζωής και του τέλους. Ερχεται ύστερα από αυτά μια πανδημία που στοχοποιεί την τρίτη ηλικία. Αποτέλεσμα φόβος και πανικός. Αν προσθέσουμε σ' αυτό και τη γενικότερη υποχώρηση της θρησκευτικής συνείδησης στα χρόνια της νεωτερικότητας στον δυτικό πολιτισμό, ο μέσος άνθρωπος βιώνει μια απίστευτη μηδαμινότητα καθώς αισθάνεται να αιωρείται από μια κλωστή στο χάος. Εχουμε επίσης μια αναψηλάφηση της ατομικής ευθύνης και μάλιστα μ' έναν τρόπο κάθετο και ρηξικέλευθο. Αυτό, όσο απότομα κι ανατριχιαστικά εμφανίζεται στο προσκήνιο, μακροπρόθεσμα θα είναι, νομίζω, θετικό. Βουτηγμένοι οι περισσότεροι από μας στον ατομισμό και στον ναρκισσισμό, ο οποίος μάλιστα επιτείνεται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βρισκόμαστε μπροστά στην ακλόνητη αλήθεια της σημαντικότητας του συλλογικού. Η ωφέλεια της τήρησης των κανόνων και της επιβολής τους αναπόφευκτα θα αναβαθμίσει το κύρος του κράτους και των οργάνων του, κάτι που ιδιαίτερα η νεοελληνική συνείδηση το έχει ανάγκη.

Είστε ένας άνθρωπος που έχει διαβάσει Ιστορία αλλά και ως εκπαιδευτικός αφουγκράζεστε τις ανάγκες

μεγάλου μέρους του κοινωνικού συνόλου. Η κανονιστική ιεράρχηση ζητημάτων είναι τόσο δύσκολο να εμπεδωθεί;

Η δική μου εκτίμηση λέει πως δεν τα πηγαίνουμε τελικά τόσο άσχημα. Συμβαίνει η ανυπακοή και η επιπολαιότητα να αφορούν κατά κύριο λόγο μια μειοψηφία, η οποία μέσα από την εμπειρία της κάθε μέρας της πανδημίας θα συρρικνώνεται. Όσο και να μιλάμε για τα ελαττώματά μας σε τέτοια θέματα και να τα καυτηριάζουμε και καλά κάνουμε, ας μη ξεχνάμε να βλέπουμε και τη συμπεριφορά πολιτών άλλων κρατών και μάλιστα ευρωπαϊκών. Οι έλληνες πολίτες πιστεύω ότι διανύουν μια πορεία αυτοσυγκράτησης και οφείλουμε να το λέμε αυτό, γιατί δεν είναι ούτε αληθές ούτε χρήσιμο να οικτρώμε συνεχώς τους εαυτούς μας.

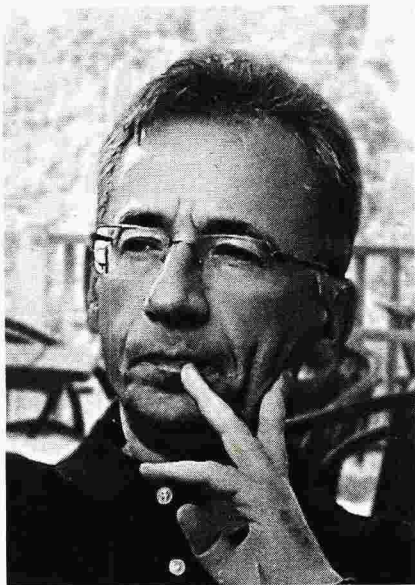
Πριν από δώδεκα χρόνια κυκλοφόρησε «Η απδονόπιτα». Στο πλαίσιο της Επανάστασης του 1821, κάνατε λόγο μυθολογικά για αυτοδιάθεση των κρατών και της ανάγκης για έγερση συνειδήσεων. Πλησιάζοντας στην επέτειο 200 χρόνων, πώς βλέπετε σήμερα τη νεοελληνική πραγματικότητα;

Ο σαιξπηρικός Βασιλιάς Ληρ ήταν το αρχέτυπο για τον Λεόντιο Εξάρχο στις «Ρετσίνες του βασιλιά». Εδώ, ένας από τους καλύτερους Ληρ όλων των εποχών, ο Ντέρεκ Τζακόμπι, σε παράσταση που είχε προβληθεί το 2011 στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών ως εναρκτήρια της συνεργασίας με το National Theatre Live

INFO

Ισίδωρος Ζουργός «Οι ρετσίνες του βασιλιά» (εκδ. Πατάκη, σελ.: 456, τιμή: 17,80 ευρώ)

Ο συγγραφέας Ισιδώρος Ζουργός

Νομίζω πως η ραγδαία έως και ανεξέλεγκτη επέλαση της τεχνολογίας δεν αφήνει σε πλανητικό επίπεδο πολλά περιθώρια διαφοροποιήσεων. Θα ακολουθήσουμε κι εμείς μια πεπατημένη οδό απ' την οποία θα δούμε κέρδη και ζημιές ανάλογα με την προσαρμοστικότητα μας στους διεθνείς κανόνες του παιχνιδιού. Ας μη ξεχνάμε ποιο ήταν το όνειρο εκείνης της επανάστασης: Ένα ελληνικό κράτος που να στέκεται ισότιμα ανάμεσα στα άλλα πολιτισμένα έθνη όπως τα ονόμαζαν εκείνη την εποχή. Το δικό μας όνειρο σήμερα είναι μια Ελλάδα που να στέκεται στα πόδια της χωρίς απαιτήσεις και δάνεια σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Αν έχεις νοικοκυρεμένα τα του οίκου σου, νομίζω πως κανείς δεν θα σε εμποδίσει να έχεις σχέση με την παράδοση του τόπου σου φροντίζοντας την εθνική αλλά και τη φυσική κληρονομιά. Ας μην ξεχνάμε πως το φυσικό περιβάλλον είναι και αυτό μια παράδοση την οποία οφείλουμε να διαφυλάξουμε.

Πώς προέκυψε το πρόσφατο μυθιστόρημά σας «Οι ρετσίνες του βασιλιά»; Από ποια υλικά αποτελείται και ποια η σύνθεσή του;

Ήθελα να γράψω για την αποδόμηση της εξουσίας, για ένα εξουσιαστικό πρόσωπο που νιώθει να χάνει τον κόσμο κάτω από τα πόδια του εξαιτίας των γηραιών αλλά και του κόσμου που αλλάζει ταχύτητα γύρω του. Αυτή η πρόθεση συγγραφής συναντήθηκε με το λογοτεχνικό αρχέτυπο της εξουσιαστικής κατάρρευσης, αυτό του

βασιλιά Αηρ. Το βιβλίο μου συνομιλεί διακειμενικά με τον σαιξπηρικό κόσμο, τον Γαργαντούα του Ραμπιέ και άλλα αναμμένα κεριά της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Αυτό όμως δεν το εμποδίζει να πραγματεύεται το ελληνικό απόλυτο σήμερα, τη χώρα ύστερα από αρκετά χρόνια κρίσης, τη νέα μετανάστευση, την ερημιά και το βάλτωμα της επαρχίας...

Ο ευπατρίδης Λεόντιος Εξαρχος γυρίζει πίσω στη ρίζα του. Νιώθει ξένος και ψάχνει κάτι που θα τον περιέχει. Είμαστε τελικά η μνήμη μας;

Θα συμφωνούσα πως κατά ένα μεγάλο μέρος είμαστε η μνήμη μας, ατομική και συλλογική. Μα και η ίδια η λογοτεχνία είναι αυτό κυρίως, η ταρίχωση της μνήμης, η ελπίδα να τη διατηρήσουμε ανέπαφη από τον δαίμονα της λήθης.

Στο μυθιστόρημά σας προσεγγίζονται πολλές μικρές Ελλάδες και η ανθρωπογεωγραφία τους. Κυριαρχεί μια αίσθηση απώλειας. Πώς το βλέπετε εσείς;

Πραγματικά στις «Ρετσίνες του βασιλιά» εικονίζονται δύο και παραπάνω Ελλάδες και εικονογραφείται μια κοινωνία σε μετάβαση. Είναι ο διασκελισμός από έναν παλιό κόσμο, αυτόν του πρωταγωνιστή, στον καινούργιο, αυτόν που αντιπροσωπεύουν οι κόρες του, αυτόν που ο Λεόντιος Εξαρχος δεν μπορεί να διαχειριστεί.

Για χρόνια έχετε μεγάλη ανταπόκριση από το αναγνωστικό κοινό. Αυτό το γεγονός πώς το εκλαμβάνετε ως συγγραφέας;

Είναι μια ενθάρρυνση να συνεχίσει κανείς, ένα φιλικό χτύπημα στον ώμο που σου λέει πως κάτι έχεις δώσει μέχρι τώρα στους αναγνώστες. Είναι και μια μεγάλη ευθύνη βέβαια κι ένα άγχος να κρατήσεις ψηλά αυτό που θεωρείς πως είναι ποιότητα γραφής. Προφανώς ένας είναι ο δρόμος για να συνεχίσει κανείς, να γράφει την ιδιοπρόσωπη αλήθεια του κλείνοντας τα αφτιά στις ποικιλώνυμες σειρήνες.

Στη σημερινή εποχή της υπερπληροφόρησης, μεγάλο μέρος του αναγνωστικού κοινού γυρίζει προς τα ιστορικά αναγνώσματα. Τι πιστεύετε ότι διψά να βρει;

Προφανώς αναζητά απαντήσεις σε σημερινά ερωτήματα και αγωνίες. Εκείνο που μπορεί να προσφέρει η Ιστορία δεν είναι έτοιμες απαντήσεις παρά μόνο η διεύρυνση της θέασης του κόσμου, τωρινού και μελλοντικού και αυτό νομίζω πως δεν είναι καθόλου λίγο.